

خاکِ داغ

خاطرات محمدرضا عزیزیان
(تاریخ شفاهی آزادگان صومعه سرا)

مصاحبه و تدوین

سیدشهاب‌الدین موسوی زاده

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

سرشناسنامه
عنوان و پدیدآور

موسوی‌زاده، سیدشهاب‌الدین

خاک داغ: خاطرات محمدرضا عزیزیان: تاریخ شفاهی آزادگان صومعه‌سرا / مصاحبه و تدوین سیدشهاب‌الدین موسوی‌زاده: [به سفارش واحد ادبیات پابرداری].

مشخصات نشر
مشخصات ظاهری

تهران: شرکت انتشارات سوره مهر، ۱۳۹۳.

۲۲۰ص.

۹۷۸-۶۰۰-۱۷۵-۷۷۰-۹

شابک

عزیزیان، محمدرضا، ۱۳۴۵

موضوع

اسیران جنگی - ایران - خاطرات

شناسه افزوده

شرکت انتشارات سوره مهر

شناسه افزوده

سازمان تبلیغات اسلامی. حوزه هنری (گیلان). واحد ادبیات پابرداری

شناسه افزوده

۱۳۹۳ ع ۸م ۴ / DSR۱۶۲۹

رده‌بندی کنگره

۹۵۵/۰۸۴۳۰۹۲

رده‌بندی دیویی

۳۵۵۶۴۱۶

شماره کتابشناسی

خاک داغ

خاطرات محمدرضا عزیزیان

تاریخ شفاهی آزادگان شهرستان صومعه‌سرا
مصاحبه و تدوین: سیدشهاب‌الدین موسوی‌زاده

ویراستار: میلاد فتاحی

طراح جلد: شاهین بشرا

صفحه‌آرا: وحید باقری

چاپ نخست: ۱۳۹۳

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

همه‌ی حقوق این کتاب محفوظ است.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۷۵-۷۷۰-۹

یادداشت حوزه‌ی هنری

گاهی از گذشته‌ها فاصله می‌گیریم و دورادور برایش دستی تکان می‌دهیم مثل بسیاری از اتفاقات زندگی، که تصویری از آن در ذهن ما باقی مانده است. اما همین خاطره‌های دور، گذشته از شخصی بودن گاهی متعلق به یک ملت است، هویت تاریخی و آینه‌ی تمام‌نمای زندگی که چراغ راه فرداست. تاریخ شفاهی حکایت تلخ و شیرین و شرح شادی و غم نیست، نقبی است به جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی، بوم‌شناسی، اقتصاد، سیاست، مذهب و... آنچه که در تاریخ شفاهی اهمیت دارد جزئی‌نگری و دنبال کردن گام به گام رخدادها و شناخت هرچه بیش‌تر پدیده‌هاست که می‌تواند کمکی برای تحلیل درست تاریخ قلمداد گردد.

اما نوشتن از دفاع مقدس، نوشتن از ارزش‌ها و حماسه‌هاست، یادآوری جان‌فشانی‌های روزگار نه چندان دوری که جوان‌ترها (که امروزه از پتانسیل بالقوه‌ی آن‌ها غافلیم). همه چیز را رقم می‌زدند.

تاریخ شفاهی جنگ و انقلاب از چندی پیش در کشور ما مورد توجه واقع شده است. وقتی این خاطره‌ها سینه به سینه و زبان به زبان نقل

می‌شوند، فرهنگ و تاریخ زنده و پویایی را شکل می‌دهند که می‌تواند منبع مستندی باشد برای کسانی که می‌خواهند درباره‌ی تاریخ پدران خود به کاوش و پژوهش بپردازند.

ضرورت جمع‌آوری و تدوین این خاطره‌ها بیش‌تر از آن جهت است که در خطر فراموشی و دورشدن از شکل اولیه و اصیل خود قرار دارند. بنابراین تلاش پژوهندگان باید در راستای حفظ و ضبط این آثار به همان صورت اصیل و اولیه باشد تا تصویر درستی از فضای جامعه ترسیم شود. از آنجا که ما کم‌تر شاهد تولید آثاری حرفه‌ای و درخور برای نشان دادن نقش مؤثر گیلانی‌ها در پیشبرد انقلاب و دفاع مقدس بوده‌ایم برای آشنایی بیش‌تر نسل جوان با تاریخ معاصر، حوزه‌ی هنری گیلان گردآوری این خاطره‌ها را یکی از اولویت‌های کاری خود قرار داده است.

محمدرضا عزیزیان از جمله سربازانی بود که در روزهای آخر جنگ، زمانی که دشمن بر طبل آتش‌بس می‌کوبید در حمله‌ای سراسری و غافلگیرانه‌ی دشمن تا پای مرگ رفت و به ناچار اسیر شد و نویسنده‌ی جوان سیدشهاب‌الدین موسوی‌زاده نیز با وی نخستین فصل تاریخ شفاهی دفاع مقدس را پشت سر گذاشت تا از این پس شاهد نویسنده‌ای دیگر در این عرصه باشیم.

امید است این کتاب و کتاب‌های در دست انتشار گوشه‌هایی از دلاورمردی‌های فرزندان این سرزمین را پیش روی جوانان امروز و فردا قرار دهد.

واحد ادبیات پایداری

حوزه‌ی هنری گیلان

یادداشت نویسنده

صلح جاویدان اسطوره‌ای است دست نیافتی. نگاهی به گذشته و حال نشان می‌دهد تضاد منافع در جوامع انسانی چنان زیاد است که به ناچار باید صلح را استثنایی بر جنگ دانست. در این میان گرچه جنگ پدیده‌ای گجسته (شوم) تلقی می‌شود اما دفاع در تمامی فرهنگ‌ها امری خجسته شناخته می‌شود. تا جایی که در متون فقهی ما دفاع از میهن را حتی منوط به اذن امام معصوم (ع) نیز ندانسته‌اند. بنابراین از آریوبرزن گرفته تا ژاندارک و از مدافعان ولگاگراد گرفته تا مدافعان خرمشهر، همه و همه فاتحان قلب‌ها و راست‌قامتان تاریخ شمرده می‌شوند.

ثبت و ضبط چنین وقایعی همیشگی ایام برای پژوهشگران، هنرمندان و خود افراد درگیر در این صحنه‌ها جذاب و مهم بوده است. در این میان آنچه بیش از همه از آن نام برده می‌شود، فرماندهان و سرداران جنگ هستند. گرچه عظمت کار آنان بر کسی پوشیده نیست، اما در لابلای هزار توی تاریخ همیشه بوده‌اند سربازانی که همچون چرخ کوچک جعبه‌دنده‌ی ماشین، کارهایی بس بزرگ انجام داده‌اند. به نظر می‌رسد رجوع به خاطرات این افراد می‌تواند موجب ارائه‌ی روایت‌های گوناگون از وقایع بزرگ شود که در نهایت تاریخ نقل شده را چند بعدی خواهد ساخت.

در این میان پروژه‌ی تاریخ شفاهی آزادگان دفاع مقدس می‌تواند سهم

ویژه‌ای در بیان خاطرات چنین افرادی داشته باشد. همکاری بنده با این پروژه از سال ۱۳۹۱ و به عنایت حوزه هنری استان گیلان آغاز شد. به‌خاطر دلبستگی خاصی که به محیط پرورش دوران کودکیم، گوراب‌زرمیخ، داشتم تصمیم گرفتم کار را با آزاده‌ای از همان دیار آغاز کنم. گرچه ابتدای به ساکن عده‌ای از عزیزان از همکاری با این پروژه امتناع کردند اما بعد از آشنایی با آقای محمدرضا (بهزاد) عزیزبان و مشاهده اشتیاق ایشان به همکاری، نخستین گام‌ها آغاز شد در راستای این کار حدود ۲۰ ساعت مصاحبه انجام گرفت. جهت تکمیل کار از محل زندگی و کار آقای عزیزبان، بازدید به عمل آمد و با برخی هم‌بندی‌های ایشان نیز گفتگو انجام شد. از آنجا که گذشته‌ی هر انسانی در شکل‌گیری روحیات او تأثیر فراوان دارد، نقطه‌ی عزیمت مصاحبه‌ام را از دوره‌ی کودکی ایشان قرار دادم.

گوهر صمیمی و دوست داشتنی، محمدرضا عزیزبان عزیز و همکاری مدیریت محترم اداره‌ی دخانیات صومعه‌سرا و سایر همکاران محترم او در آن اداره و نیز راهنمایی‌های معاونت محترم حوزه هنری استان، جناب آقای پرحلم و ویرایش اولیه‌ی آقای میلاد فتاحی، موجب دل‌گرمی بود. گرچه بیسرون آوردن خاطراتی نه چندان شیرین از هزار تسوی ذهن مصاحبه‌شونده خود کاری سنگین بود که اهل فن بدان واقفند. بماند که سختی‌های تحصیل دانشگاهی، دوری از استان و نیز نداشتن محل ثابت برای مصاحبه خود حکایتی است جداگانه... باشد که پسندیده باشد...

سید شهاب الدین موسوی‌زاده

۹۲/۰۵/۰۷